Jazeker: meer toetsen

Niet altijd populair bij leerling en leraar, wel zinvol: oefenen met toetsen, vaker toetsen en gericht feedback geven. Het draagt allemaal bij aan betere leerprestaties in de klas.

Tekst Koosje Heurter en Sjerp van der Ploeg

Je zult er in de klas misschien niet direct de handen voor op elkaar krijgen, maar cumulatief toetsen én vaker toetsen heeft voordelen. Bij cumulatief toetsen toets je niet alleen recent behandelde stof, maar ook lesstof die al eerder aan bod is gekomen of zelfs al eerder is getoetst. Cumulatief toetsen zorgt ervoor dat leerlingen de lesstof beter beheersen. Kennis die ze vaker activeren (dus herhalen), slaan ze beter op in hun geheugen. Ook op de langere termijn – na anderhalf jaar – blijkt dat leerlingen kennis die vaker is getoetst makkelijker uit hun geheugen ophalen dan kennis die ze hebben aangeleerd maar minder vaak of eenmalig is getoetst.

Daarnaast blijkt dat leerlingen zich beter voorbereiden op een toets als zij vaker toetsen moeten maken. Tussentijds toetsen zorgt voor betere scores op een latere toets, en heeft meer effect dan wanneer leerlingen de stof herlezen of herbestuderen. Ook krijgen ze meer feedback als er meer toetsmomenten zijn. Ook *low stake* toetsvormen – toetsen voor feedback in plaats van een beoordeling – zijn effectief. En mocht het woord 'toetsdruk' vallen: op scholen die minimaal één keer per maand toetsen ervaren de leerlingen evenveel toetsdruk als op scholen die minder vaak toetsen.

Betere leerprestaties

Feedback in de vorm van cijfers zorgt voor betere leerprestaties dan wanneer leerlingen geen feedback krijgen. Dit geldt voor alle vakken, maar de impact bij taalvakken is groter dan bij exacte vakken. Feedback in de vorm van schriftelijk commentaar in plaats van een cijfer zorgt voor nóg betere leerprestaties. Maar leerlingen die een cijfer én schriftelijk commentaar krijgen, presteren dan weer niet beter dan leerlingen die alleen een cijfer krijgen.
De feedback moet gericht zijn op de leertaken en het leerproces. Globaal of op de leerling gericht commentaar heeft geen meerwaarde voor de prestaties. Overigens hoeft niet alle feedback van de leraar te komen: een toets nabespreken met groepjes medeleerlingen heeft ook een positief effect op de leerprestaties tijdens een latere vergelijkbare toets. Datzelfde geldt voor de analyse van toetsvragen, bijvoorbeeld als huiswerkopdracht.

Summatief of formatief?

Toetsen kun je summatief of formatief inzetten. Summatief toetsen gebruik je om de leerprestaties van leerlingen te beoordelen ten opzichte van een bepaalde norm en op basis daarvan een beslissing te nemen. Bijvoorbeeld of een leerling slaagt of zakt voor een lesonderdeel.
Bij formatief toetsen is het doel om informatie te geven aan de leraar over de mate waarin leerlingen de leerstof beheersen, om daarmee het leerproces waar nodig bij te sturen. Bij formatief toetsen staat feedback centraal.

Summatief en formatief toetsen sluiten elkaar niet uit. Zo kan een toets die je in eerste instantie summatief hebt ingezet, een formatief vervolg krijgen. Summatieve toetsen van eerdere schooljaren kun je ook gebruiken om leerlingen voor te bereiden. Vooraf een vergelijkbare oefentoets maken heeft namelijk een positief effect op de prestaties tijdens de uiteindelijke toets. ■

Koosje Heurter is (eind) redacteur en **Sjerp van der Ploeg** is kennismakelaar bij de Kennisrotonde.

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

Verder lezen

Bekijk de volledige antwoorden waarop dit artikel is gebaseerd inclusief de geraadpleegde bronnen:

- Wat is het effect van het aantal toetsen op de ervaren toetsdruk van middelbare scholieren?
- Heeft cijfers kenbaar maken in de toetsweek invloed op de motivatie om te leren voor andere toetsen die week?
- Zijn er verschillen in de effecten van cumulatieve toetsen dan wel losse toetsen op de beheersing van grote hoeveelheden lesstof?
- Welke interventies kunnen worden ingezet bij een toets met summatieve functie om het leren van vo-leerlingen na afloop van de toets te versterken?

Heb je ook een onderwijs- of jeugdvraag? Ga naar **kennisrotonde.nl** voor een wetenschappelijk onderbouwd antwoord.